

VULTUM DEI QUAERERE

Het gelaat van God zoeken - Over het vrouwelijke contemplatieve leven

Apostolische Exhortatie van paus Franciscus, 29 juni 2016

*"Wees een vuurtoren voor de wereld;
wees de ladder waarlangs God afdaald om de mens te ontmoeten..."*

"Vijftig jaar na het Tweede Vaticaans Concilie heb ik het na de vereiste consultaties en zorgvuldige onderscheiding noodzakelijk geacht de Kerk onderhavige apostolische constitutie aan te bieden... Deze tijd heeft een snelle vooruitgang in de menselijke geschiedenis gezien: het is opportuun met deze geschiedenis een dialoog aan te gaan die echter de fundamentele waarden waarborgt waarop het contemplatieve leven is gebaseerd. Dit kan en moet immers door zijn eisen van stilte, luisteren, beroep op innerlijkheid, stabiliteit een uitdaging vormen voor de mentaliteit van vandaag." (§8)

In vijftig bladzijden spreekt de paus enerzijds zijn waardering en lof uit voor het vrouwelijke contemplatieve leven en houdt anderzijds stil bij twaalf specifieke thema's : vorming, gebed, de centrale plaats van het Woord van God, de sacramenten van Eucharistie en verzoening, broederlijk en zusterlijk samenleven in gemeenschap, de autonomie van de kloosters, de federaties, de clausuur, het werk, de stilte, de communicatiemiddelen, de ascese.

In een laatste deel geeft hij veertien artikels bepalingen die het voorgaande concreter maken. Niettemin zullen deze veertien artikels nog verder uitgewerkt worden door een nieuwe instructie van de Congregatie voor de Instituten van het Gewijde leven en de Sociëteiten van het Apostolisch Leven.

De tekst herneemt consequent alle centrale elementen van het contemplatieve leven, en vraagt er telkens de nodige aandacht, tijd en ruimte voor : het gebed, de sacramenten, de lectio divina, het gemeenschapsleven, de stilte, de afzondering van de wereld... Anderzijds veegt de tekst met één pennetrek alle voorgaande wetgevingen en alles wat strijdig is met deze exhortatie uit en komt er een opvallende en nieuwe openheid in voor.

De vruchten van de lectio divina delen ad extra (met priesters, diakens, religieuzen en andere christenen), het oprichten van gemeenschappelijke huizen voor de initiële vorming, het toelaten van specifieke vormingscursussen buitenshuis voor vormingsverantwoordelijken, het bevorderen van de samenwerking onder kloosters zeker betreffende de vorming, het zelf kunnen bepalen welke soort clausuur wenselijk is, de sterke (gebeds)betrokkenheid van de kloosters voor de noodlijdenden van deze tijd, ... geven hiervan maar enkele voorbeelden.

De paus benadrukt het belang van de autonomie van huizen en van het toebehoren tot een Orde of federatie (en de verbinding met de mannelijke tak) en raadt de recrutering van buitenlandse religieuzen, louter om het klooster in stand te houden, af.

Het is nog wachten op de concrete instructies maar dit is alvast een veelbelovende tekst die toekomst, verruiming en vernieuwing stimuleert en mogelijk maakt.

Zr. Katharina
Abdij O.L.Vrouw van Nazareth
Brecht

De integrale Nederlandse tekst van deze exhortatie is te vinden onder:

<https://www.rkddocumenten.nl/rkddocs/index.php?mi=600&doc=6395>

Aansluitend: een artikel over de exhortatie in Katholiek Nieuwsblad (NI)

Paus wil dat kloosterzusters zich meer op wereld richten

(Katholiek Nieuwsblad) - Het leven in gebed en contemplatie mag niet als een "terugtrekken in zichzelf" worden beleefd, maar moet de "gehele mensheid omarmen", aldus een Pauselijk schrijven dat het Vaticaan vandaag heeft gepubliceerd. De zusters zouden bijvoorbeeld voor gevangenen, vluchtelingen, vervolgd en werklozen moeten bidden, aldus Franciscus. Tegelijkertijd benadrukt de Paus de onontbeerlijkheid van contemplatieve orden. Zij zijn een profetisch teken voor alle christenen.

Strengere vormen

Tot de bekendste contemplatieve orden horen zo de karmelietessen en clarissen. Zij leven streng afgeschermd van de buitenwereld in hun kloosters, die ze slechts bij uitzondering mogen verlaten. Het kerkrecht kent vier verschillende strenge vormen van clausuur. Contemplatieve orden moeten zich in de toekomst uitspreken voor een van de vier vormen. Binnen een orde kunnen er echter volgens de constitutie meerdere graden bestaan

Tweede Vaticaans Concilie

De zogenaamde apostolische constitutie van Franciscus draagt de Latijnse titel *Vultum Dei Quaerere* - 'Het zoeken naar het Gelaat van God'. Met het schrijven wil de Paus recht doen aan de leer van het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) in een veranderde sociale en culturele context. Het laatste wettelijke raamwerk van dien aard dateert van 1950.

Rekruteren van kandidaten

Franciscus keert zich in de constitutie tegen het streven het aantal kloosterlingen tegen iedere prijs te bewaren. "Absoluut moet het rekruteren van kandidaten uit andere landen met als enige zin het eigen klooster in stand te houden, vermeden worden", aldus de tekst.

Communicatiemiddelen

In de 25 bladzijden van de constitutie gaat de Paus in op twaalf punten van het leven van de orde. Buiten de clausuur zijn dit vorming, gebed, de rol van Bijbelteksten, de eucharistie en de biecht, gemeenschapsleven, autonomie, werk, stilte, communicatiemiddelen en ascese. Contemplatieve vrouwenorden moeten zich voortaan uitspreken voor een van de vier vormen van clausuur.

Geen overmatige vergrijzing

Franciscus benadrukt de autonomie van de kloosters. Daarbij zou het niet alleen om een kerkrechtelijke status gaan; nodig is daarnaast een "echte autonomie van het leven". Voorwaarde daarvoor is een minimumaantal van kloosterlingen in een klooster. Verdere voorwaarden zijn dat er geen overmatige vergrijzing is en zowel de waardigheid van het liturgische leven als het vermogen tot economisch overleven veiliggesteld kunnen worden. Anders moeten volgens de Paus commissies uit de plaatselijke Kerk, van het Vaticaan en de kloosterleiding oplossingen voor het betreffende klooster zoeken. Tegelijk legde de Paus vast dat in de toekomst elk klooster bij een federatie moet horen.

Eerdere bepalingen opheffen

Alle tot nu toe geldige voorschriften of eerder bepalingen over het kloosterleven die strijdig zijn met de nieuwe constitutie, heeft Franciscus opgeheven. (KN/KNA)

Bron: <http://www.katholieknieuwsblad.nl/nieuws/paus-wil-dat-kloosterzusters-zich-meer-op-wereld-richten>